

MAŽEIKIŲ LOPŠELIS – DARŽELIS „GINTARĖLIS“

Logopedinių pratybų programa

Vyr. logopedė

Sonata Jankauskienė

2015/2016 m. m.

IVADAS

Vaikų, turinčių kalbėjimo, kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų, ugdymas ikimokykliniame amžiuje turi ypatingą reikšmę tolesniam jų mokymuisi mokykloje ir lemia asmenybės formavimąsi.

Įstaigose, kuriose teikiama pagalba vaikams, turintiems kalbėjimo, kalbos ir komunikacijos sutrikimų, siekiama dvejopų tikslų:

- a) bendrųjų;
- b) specialiųjų.

Bendrieji tikslai nurodyti vaikų darželių programoje. Joje sakoma:

- 1) svarbiausias tikslas yra puoselėti visas vaiko galias, lemiančias jo asmenybės vystymosi ir integracijos į visuomenę sėkmę;
- 2) sudaryti kuo palankiausias sąlygas perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus (dorovinius, estetinius, komunikacinius ir kt.);
- 3) saugoti ir stiprinti fizinę ir psichinę vaiko sveikatą.

Specialiesiems tikslams priskiriama:

- 1) kompleksiškas vaiko vertinimas;
- 2) pirminių ir antrinių vaiko kalbos sutrikimų nustatymas;
- 3) konkrečios įstaigos vaikui, turinčiam kalbos sutrikimų, rekomendavimas;
- 4) pasiūlymas vaikui lankyti grupę, atitinkančią jo amžių ir kalbėjimo bei kalbos sutrikimą;
- 5) potencialių vaiko ugdymosi galimybių numatymas;
- 6) vaiko gerovės komisijos sudarymas įstaigoje;
- 7) individualių, pogrupinių, grupinių logopedinių pratybų derinimas su bendru vaiko ugdymo procesu pagal ugdymo programą;
- 8) darbo su vaiko tėvais bei auklėtojais organizavimas.

Vaiko vertinimas ir medžiagos surinkimas apie jį padeda suprasti ir analizuoti sutrikimą, patikslinti pirminio sutrikimo pasekmes, nustatyti tikslesnę kalbos sutrikimo struktūrą.

Ikimokyklinės įstaigos logopedė:

- 1) vertina kiekvieno vaiko kalbą, nustato vaikų kalbos sutrikimų bendrumus ir skirtumus;
- 2) moko vaikus kalbėti ir ugdo jų kalbą, komunikaciją;
- 3) sutvarko reikalingą dokumentaciją;
- 4) rengia individualias programas, atsižvelgdama į kalbėjimo ir kalbos sutrikimo priežastį bei struktūrą;
- 5) veda individualias, pogrupines ar grupines logopedines pratybas;
- 6) kartu su auklėtoja ir specialiuoju pedagogu keičia ir pritaiko pagal vaikų kalbinius gebėjimus bendrojo ugdymo programą;
- 7) padeda organizuoti vaiko dienos ritmą ir pajungti jį kalbai mokytis bei ugdyti;
- 8) padeda išvengti antrinių sutrikimų.

Kalbėjimo, kalbos ir komunikacijos sutrikimo nustatymas, individualių, grupinių bei pogruginių programų sudarymas remiasi trimis pagrindiniais principais, kuriuos logopedijoje pritaikė R. Levina: vystymosi, sistemingumo ir kalbos ryšio su kitais psichiniais procesais.

Vystymosi principu, kurį pagrindė L. Vygotskis, atskleidžiama sutrikimų kilmė, atsiradimo nuoseklumas, nustatomas priežasčių ir pasekmių tarpusavio ryšys siekiant įvertinti kalbą. Vystymosi principas leidžia kiekvienu konkrečiu atveju numatyti, koks sutrikimas turi būti šalinamas pirmiausia, ir sudaryti kalbos ugdymo sistemą.

Sistemingumo principas glaudžiai susijęs su vystymosi principu. Nustatant kalbos sutrikimą visada atsižvelgiama į visą kalbos sistemą.

Trečiasis principas padeda nustatyti vaiko kalbos sutrikimo ir intelekto ryšį. Dėl kalbos (ypač žymių) sutrikimų neretai pasitaiko suvokimo, mąstymo, atminties ir kitų pažinimo procesų nepakankamumas. Todėl svarbu nustatyti intelekto sutrikimo priežastį ir numatyti tinkamus vaiko ugdymo būdus.

Logopedinių pratybų struktūra

Dislalijos šalinimo struktūra

- I. Smulkiosios motorikos lavinimas.
- II. Kalbos padargų mankšta.
- III. Foneminės klausos lavinimas.
- IV. Garso tarimo mokymas, įtvirtinimas, diferencijavimas.
- V. Užduotys žodynui turtinti ir rišliajai kalbai ugdyti (pagal savaitės temą).

Dizartrijos šalinimo struktūra

- I. Smulkiosios motorikos lavinimas.
- II. Kalbos padargų mankšta.
- III. Foneminės klausos lavinimas
- IV. Garso tarimo mokymas, įtvirtinimas, diferencijavimas.
- V. Garsinės analizės ir sintezės įgūdžių formavimas.
- VI. Gramatiškai taisyklingos kalbos formavimas.
- VII. Užduotys žodynui turtinti ir rišliajai kalbai ugdyti (pagal savaitės temą).

Kalbos neišsivystymo šalinimo struktūra

- I. Verbalinės ir neverbalinės užduotys pažintiniams procesams ugdyti.
- II. Kalbos padargų mankšta (arba kvėpavimo, fonacijos pratybos).
- III. Girdimojo suvokimo ir foneminės klausos lavinimas (garsams a,o,u,ū,e,ė,i,y,b,p,v,f,d,t,m,n,g,k,s,l,š,z,ž,c,č,dz,dž,r).
- IV. Garso tarimo mokymas, įtvirtinimas, diferencijavimas (garsams a,o,u,ū,e,ė,i,y,b,p,v,f,d,t,m,n,g,k,s,l,š,z,ž,c,č,dz,dž,r).
- V. Gramatiškai taisyklingos kalbos formavimas.
- VI. Užduotys žodynui turtinti ir rišliajai kalbai ugdyti (pagal savaitės temą).

Sklandaus kalbėjimo sutrikimo ir kalbos neišsivystymo šalinimo struktūra

- I. Verbalinės ir neverbalinės užduotys pažintiniams procesams ugdyti.
- II. Raumenų įtempimo ir atpalaidavimo pratimai.
- III. Kvėpavimo ir fonacijos pratimai.
- IV. Artikuliacinio aparato mankšta.
- V. Foneminės klausos lavinimas.
- VI. Garso tarimo mokymas, įtvirtinimas, diferencijavimas.
- VII. Gramatiškai taisyklingos kalbos formavimas.
- VIII. Užduotys žodynui turtinti ir rišliajai kalbai ugdyti (pagal savaitės temą).

Temos 4 – 5 – 6 metų vaikams

1. Rudenėlis atkeliavo. *Rugsėjo mėn. 2-3 savaitė.*
2. Pilna kraitelė sodo gėrybių. *Spalio mėn. 1 savaitė.*
3. Gausus daržovių derlius. *Spalio mėn. 2 savaitė.*
4. Miško gėrybės. *Spalio mėn. 3 savaitė.*
5. Kas tvartelyje gyvena? *Spalio mėn. 4 savaitė – lapkričio mėn. 1 savaitė.*
6. Naminiai paukšteliai. *Lapkričio mėn. 2 - 3 savaitė.*
7. Miško žvėreliai. *Lapkričio mėn. 4 savaitė - gruodžio mėn. 1 savaitė.*
8. Sveika žiemužė. *Gruodžio mėn. 2 savaitė.*
9. Ateik, Kalėdų Seneli! *Gruodžio mėn. 3-4 savaitė.*
10. Paukšteliai žiemą. *Sausio mėn. 1 savaitė.*
11. Žvėreliai žiemą. *Sausio mėn. 2 savaitė.*
12. Mes, mergytės ir berniukai. *Sausio mėn. 3 savaitė.*
13. Mūsų rankelės, mūsų kojelės. *Sausio mėn. 4 savaitė.*
14. Keliauju po pasaulį (transporto priemonės). *Vasario mėn. 1-2 savaitė.*
15. Mano tėvynė – Lietuva. *Vasario mėn. 3 savaitė.*
16. Žiema, žiema, bėk iš kiemo. *Vasario mėn. 4 savaitė.*
17. Pasižvalgėm mes aplinkui, ten kur triūsia darbininkai. *Kovo mėn. 1 savaitė.*
18. Namai, namučiai (mokykla, ligoninė, gaisrinė ir t.t.). *Kovo mėn. 2 savaitė.*
19. Mano ir lėlių kambariai (kambarių pav., jų paskirtis, baldai). *Kovo mėn. 3 savaitė.*
20. Pavasarėli, paskubėk. *Kovo mėn. 4 savaitė.*
21. Margučių kraitelė. *Balandžio mėn. 1-2 savaitė.*
22. Zoologijos sode (kitų šalių gyvūnai). *Balandžio mėn. 3 savaitė.*
23. Kas gyvena vandenyje? (vandens gyvūnai, žuvis). *Balandžio mėn. 4 savaitė.*
24. Aš pažįstu medį, krūmą, gėlę. *Gegužės mėn. 1-2 savaitė.*
25. Pas močiutę kaime. *Gegužės mėn. 3-4 savaitė.*

Pratybų tema	Verbalinė s ir neverbalinės užduotys pažintiniams procesams ugdyti	Artikulinio aparato mankšta (kvėpavimo, fonacijos, pratybos)	Girdimojo suvokimo ir foneminės klausos lavinimas	Garso tarimo įtvirtinimas. Garso ženklas-raidė	Garsinės analizės ir sintezės įgūdžių formavimas	Gramatiškai taisyklingos kalbos formavimas	Užduotys žodynui turtinti ir rišliajai kalbai ugdyti
Rudenėlis atkeliavo. <i>Rugsėjo mėn. 3-4 savaitės.</i>	Smulkiosios motorikos lavinimas „Pasisveikini mas su piršteliais“; žaidimas rankoms „Kairė – dešinė“.	Žaidimas „Liežuvio pasakėlė“. Supažindinimas su kalbos padargais. Kvėpavimo, fonacijos pratybos (vaikams pagal poreikį).	Sąvokos „Kalbos garsai“ formavimas. Mokymas skirti iš klausos atitinkamą kalbos garsą. Sąvokos „Skiemu“ formavimas. Mažiesiems – dviejų žaisliukų skambėjimo skyrimas.	Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, garsų tarimo mokymas arba tikslinimas, įtvirtinimas atviruose ir uždaruose skiemenyse bei žodžiuose. Kalbos garso ženklas – raidė (priešmokyklinių ir vyresniųjų grupių vaikams).	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešmokyklinių ir vyresniųjų grupių vaikams).	Prielinksnių „Ant, po“ vartojimas kalboje. Spalvų „Žalia, raudona, geltona“ įtvirtinimas, pasakojant apie rudeninius lapus, ieškant šių spalvų aplinkoje.	Pasakojimo kūrimas pagal klausimų planą: 1. Koks metų laikas? 2. Kaip atrodo dangus? 3. Kaip atrodo medžiai, krūmai? 4. Kaip rengiasi žmonės? 5. Ką veikia žmonės rudenį?
Pilna kraitelė sodo gėrybių. <i>Spalio mėn. 1</i>	Regimojo ir erdvinio suvokimo lavinimas dėliojant kaladėles ir	„Šypsena“ – lūpas įtempti šypsenai. „Dūdelė“ – lūpas atkišti į priekį dūdele.	Mokymas skirti atitinkamą kalbos garsą garsų, skiemenų, žodžių eilėje.	Mokomų kalbos garsų artikuliacijos aptarimas, tarimo įtvirtinimas uždaruose	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Prielinksnių „Iš, į“ vartojimas kalboje. Daiktavardžio ir skaitvardžio (du, dvi) derinimas bei įtvirtinimas kalboje. Vardininko	Sąvokų „Vaisiai, uogos“ plėtimas (naudojantis plakatu ir dirbtiniais pavyzdžiais). Vaisių ir uogų formos,

<i>savaitė.</i>	dėlionės.	„Kepame blynus“ – iškišti platus liežuvį ant apatinės lūpos. „Gyvatėlė“ – iškišti smailų liežuvį pro pražiotą lūpą ir pasukti į šonus.	Mažiesiems – mokomo kalbos garso skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, eiliuotuose kūrinėliuose.		linksnio daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas kalboje. Sąvokų „Didelis ir mažas“ įtvirtinimas.	spalvų, skonių apibūdinimas ir lyginimas. Atsakyti į klausimus: Kas tai? Koks? Kokios? Kur auga? Kada prinoksta? Kaip vartojame?
Gausus daržovių derlius. <i>Spalio mėn. 2 savaitė.</i>	Įvairios užduotys regimajam ir erdviniam suvokimui lavinti (skirtumų ieškojimas, daržovės antros pusės piešimas ir kt.).	Paruošiamieji pratimai kalbos garsų tarimui: „Dažytojas“ – liežuvio dažyme „liežuvio namelio lubas“, „Kalakutas“ – liežuvio galiuką laikome tarp dantų ir tariame „bl-bl-bl“.	Mokymas skirti atitinkamą kalbos garsą garsų, skiemenų, žodžių eilėje. Mažiesiems – atitinkamo kalbos garso skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Atitinkamo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, mokomų garsų tarimo mokymas arba tikslinimas, įtvirtinimas atviruose ir uždaruose skiemenyse bei žodžiuose. Kalbos garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Prielinksnių „Už – prieš“ vartojimas kalboje, sekant pasaką „Ropė“. Priesaginių žodžių daryba (skatiname pavadinti daržoves mažiems, maloniniais pavadinimais, pvz: obuolys – obuoliukas). Vienaskaitos ir daugiskaitos vardininko linksnio daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas kalboje. Sąvokų „Didelis ir mažas“ įtvirtinimas.	Sąvokos „Daržovės“ plėtimas (naudojamos priemonės: plakatas; dirbtiniai pavyzdžiai; paveikslėlis iš žaidimo „Mano darbai“). Atsakyti į klausimus: kas tai? Koks? Kokie? Kokios? Ką kasame? Ką berniukas skina? Ką mergaitė rauna? Ką vaikai dirba?
Miško gėrybės. <i>Spalio</i>	Įvairios užduotys regimajam ir	Paruošiamieji pratimai kalbos garsų	Mokymas skirti atitinkamą kalbos garsą	Mokomų kalbos garsų įtvirtinimas skiemenyse,	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr.	Prielinksnių „Prie, šalia“ vartojimas kalboje. Priesaginių žodžių	Sąvokos „Miško gėrybės“ plėtimas (paveikslėliai iš

<p><i>mėn. 3 savaitė.</i></p>	<p>erdviniam suvokimui lavinti (skirtumų ieškojimas, grybo antros pusės piešimas ir kt.). Supažindinimas su valgomais ir nevalgomais grybais (2 – 3).</p>	<p>tarimui: „Dažytojas“ – liežuvio dažome „liežuvio namelio lubas“, „Kalakutas“ – liežuvio galiuką laikome tarp dantų ir tariame „bl-bl-bl“.</p>	<p>garsų, skiemenų, žodžių eilėje. Mažiesiems – atitinkamo kalbos garso skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.</p>	<p>žodžiuose, sakiniuose.</p>	<p>vaikams).</p>	<p>daryba su priesagomis – yn, -in (beržas – beržynas, saldainis – saldaininė). Kilmininko linksnio daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas kalboje. Sąvokų „Mažiausias, didesnis, didžiausias“ formavimas, apžiūrinėjant ir aptariant žaismingą musmirių ir baravykų „šeimynėlę“.</p>	<p>žurnalo „Penki“; natūralūs ir dirbtiniai pavyzdžiai; knygelės „Tindi rindi riuška“ iliustracijos). Atsakyti į klausimus: kas tai? Koks? Kokie? (dydis, forma, pagrindinės dalys) Kur auga? Kaip juos renkame?</p>
<p>Kas tvartelyje gyvena? (naminiai gyvuliai). <i>Spalio mėn. 4 savaitė - lapkričio mėn. 1 savaitė.</i></p>	<p>Žaidimas – loto „Naminiai gyvūnai“. Gyvūnų judesių pamėgdžiojimas (šokuoja, krypuoja, šuoliuoja, tipena) ir balsų pamėgdžiojimas (bliauna, loja, mūkia kriuksi, miaukia,</p>	<p>Paruošiamieji pratimai kalbos garsų tarimui: „Nulaižyk uogienę“ – išplatintu liežuvio nulaižyti viršutinę lūpą. „Nuvalyk dantukus“ – išsižioti, liežuvio braukti per viršutinius dantis.</p>	<p>Mokymas skirti atitinkamą kalbos garsą garsų, skiemenų, žodžių eilėje. Mažiesiems – atitinkamo kalbos garso skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.</p>	<p>Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, garsų tarimo mokymas arba tikslinimas, įtvirtinimas atviruose ir uždaruose skiemenyse. Raidės aplikavimas (piešimas), rašymas (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>Prielinksnio „Tarp“ vartojimas kalboje. Vienaskaitos ir daugiskaitos kilmininko linksnio daiktavardžių ir būdvardžių vartojimas kalboje. Veiksmažodžių, išreiškiančių gyvūnų judėjimą, vartojimas kalboje.</p>	<p>Sąvokos „Naminiai gyvūnai“ plėtimas. Apibūdinant gyvūną ar paukštį klausama: 1. Kas tai yra? 2. Kaip atrodo? (dydis, kūno dalys, kiti būdingi išoriniai požymiai). 3. Kur gyvena? 4. Kuo minta? 5. Koks balsas? 6. Ar naudingas žmogui? 7. Kam reikalingas? 8. Kaip žmonės jį globoja?</p>

	žvengia).	„Samtelis“ – išsižioti, pakelti liežuvio galiuką už viršutinių dantų.					
Naminiai paukšteliai. <i>Lapkričio mėn 2 - 3 savaitės.</i>	Žaidimas – loto „Naminiai gyvūnai“. Paukštelių judesių pamėgdžiojimas (krypuoja, plaukia, skraido, sklando) ir balsų pamėgdžiojimas (cypsi, gieda, kukuoja, burkuoja, čirškia, krankia, krykia, gadena, kudakuoja).	Pratimas „Katinėlis laka piena“ – užriestą liežuvį įtraukiame į burnytę ir palaikome prie olveolių; „Dažytojas“ – liežuvium dažome „lubas“.	Mokymas skirti atitinkamą kalbos garsą garsų, skiemenų, žodžių eilėje (mažiesiems – tarp dviejų muzikinių žaisliukų skambėjimo).	Mokomų kalbos garsų įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, skaičiuotėje, pasakojime.	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Prielinksnių „Palei, aplink“ vartojimas kalboje. Naudininko linksnio daiktavardžių ir būdvardžių sudarymas. Esamojo ir būtojo laiko veiksmažodžių vartojimas kalboje. Veiksmažodžių, nusakančių paukštelių judėjimą ir balsą, vartojimas kalboje.	Sąvokos „Naminiai paukšteliai“ plėtimas. Atsakymai į klausimus vientisiniais išplėstiniais sakiniais su pažymintais ir papildiniais. Pvz: Rudenį mažam paukšteliumi šalta.
Miško žvėreliai. <i>Lapkričio</i>	Žaidimas – loto „Gyvūnai ir jų namai“.	Išmoktų pratimų garsų tarimo	Atitinkamų kalbos garsų diferencijavimo	Mokomų kalbos garsų diferencijavimo	Žodžių garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr.	Prielinksnio „Pro“ vartojimas kalboje. Galininko linksnio	Sąvokos „Miško žvėreliai“ plėtimas.

<i>mėn. 4 savaitė - gruodžio mėn. 1 savaitė.</i>		mokymui kartojimas.	mokymas.	pratybos (įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose).	vaikams).	daiktavardžių ir būdvardžių sudarymas. Būsimojo laiko veiksmažodžių vartojimas kalboje.	
Sveika žiemužė. <i>Gruodžio mėn. 2 savaitė.</i>	Įvairios užduotys smulkiajai motorikai lavinti (snaigės, sniego senio piešimas/aplikavimas).	Išmoktų pratimų garsų tarimo mokymui kartojimas.	Atitinkamų kalbos garsų diferencijavimo mokymas.	Mokomų kalbos garsų diferencijavimo pratybos (įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose).	Žodžių garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Prielinksnio „Virš“ vartojimas kalboje. Tariamosios nuosakos vartojimas kalboje. Vienaskaitos ir daugiskaitos vietininko linksnio daiktavardžių ir būdvardžių sudarymas, derinimas, vartojimas kalboje.	Pasakojimo kūrimas pagal klausimų planą: 1. Koks metų laikas? 2. Kaip atrodo dangus, žemė? 3. Kaip atrodo medžiai, krūmai? 4. Kaip rengiasi žmonės? 5. Ką veikia žmonės žiemą? 6. Ar mums patinka žiema? Ar jos laukiame?
Ateik, Kalėdų Seneli! <i>Gruodžio mėn. 3-4 savaitės.</i>	Regimojo ir erdvinio suvokimo lavinimo užduotys, pagal turimas priemones (skirtumų ieškojimas ir kt.).	Paruošiamieji pratimai kalbos garsų tarimo mokymui.	Mokymas skirti iš klausos atitinkamą kalbos garsą.	Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, garsų tarimo mokymas, tikslinimas, įtvirtinimas uždaruose ir atviruose skiemenyse, žodžiuose,	Skiemenų „Za, zo, zu“ garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams). Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams). Žodžių garsinė	Anksčiau išmoktų prielinksnių įtvirtinimas šnekamojoje kalboje. Šauksmininko linksnio daiktavardžių ir būdvardžių sudarymas ir vartojimas kalboje.	Rišlaus pasakojimo kūrimas iš atminties, patirtų įspūdžių: 1. Kokios šventės artėja? 2. Kodėl švenčiamos šv. Kalėdos? 3. Kaip jūs švęsite šv. Kalėdas?

				sakiniuose, greitakalbėse. Garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).		
Paukšteli ai žiemą. <i>Sausio mėn. 1 savaitė.</i>	Įvairios užduotys regimajam ir erdviniam suvokimui lavinti (paukštelio antros pusės piešinio užbaigimas ir kt.).	Paruošiamieji pratimai kalbos garsų tarimo mokymui.	Mokymas skirti iš klausos atitinkamą kalbos garsą. Mažiesiems – atitinkamo kalbos garso skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, garsų tarimo mokymas, tikslinimas, įtvirtinimas uždaruose ir atviruose skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, greitakalbėse. Garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Įnagininko linksnio būdvardžių ir daiktavardžių sudarymas, atsakant į klausimus: Kuo? Po kuo? Su kuo? Su koku? Koku? Kokiomis?	Pasakojimas apie Lietuvoje žiemojančius paukštelių, jų mitybos ypatumus (lesyklėlės ir t.t.).
Žvėreliai žiemą. <i>Sausio mėn. 2 savaitė.</i>	Įvairios užduotys regimajam ir erdviniam suvokimui lavinti (kiškio antros pusės piešinio užbaigimas ir kt.).	Išmoktų pratimų kartojimas.	Mokymas skirti iš klausos atitinkamą kalbos garsą. Mažiesiems – mokomo kalbos garso skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Mokomų kalbos garsų įtvirtinimas uždaruose ir atviruose skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, skaičiuotėje.	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Įtvirtinti pirmųjų pratybų užduotis.	Pasakojimas apie Lietuvoje žiemojančius žvėrelius, jų mitybos ypatumus (ėdžios ir t.t.).

<p>Mes, mergytės ir berniukai <i>. Sausio mėn. 3 savaitė.</i></p>	<p>Įvairios užduotys bendrajai ir smulkiajai motorikai lavinti, panaudojant eiliuotą kūrinėlį. Pvz.: „Aš turiu galvytę vieną“ (K. Kubilinskas).</p>	<p>Išmokyti pratimų kartojimas.</p>	<p>Atitinkamų kalbos garsų diferencijavimo mokymas.</p>	<p>Mokomų kalbos garsų įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose.</p>	<p>Žodžių analizė skiemenimis ir garsais (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>Trijų būdvardžio laipsnių sudarymas ir vartojimas kalboje. Rengimasi nusakančių žodžių vartojimas kalboje: rišasi šaliką, skarelę; gobiasi skarą, šaliką; maunasi džinsus, kelnes; užsideda ar nusiima kepurę; juosiasi diržą; sagstosi sagas; rengiasi švarką, velkasi marškinius; maunasi pirštines, kojines; aunasi batus, šlepetes.</p>	<p>Mergaičių ir berniukų išvaizdos, aprangos skirtumų aptarimas. Sąvokų „avalynė, drabužiai, galvos apdangalai“ plėtimas. Priemonės: loto „Daiktai“; Primo – logico „Apranga“ ir kt.</p>
<p>Mūsų rankelės, mūsų kojelės. <i>Sausio mėn. 4 savaitė.</i></p>	<p>Įvairios užduotys bendrajai ir smulkiajai motorikai lavinti, panaudojant eiliuotą kūrinėlį.</p>	<p>Išmokyti pratimų kartojimas.</p>	<p>Atitinkamų kalbos garsų diferencijavimo mokymas.</p>	<p>Mokomų kalbos garsų įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose.</p>	<p>Žodžių analizė skiemenimis ir garsais (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>Įtvirtinti pirmųjų pratybų užduotis. Sudurtinių žodžių sudarymas, pvz: rudos akys – rudakis, šviesūs plaukai – šviesiaplaukis ir t.t.</p>	<p>Supažindinimas su pagrindinėmis žmogaus kūno dalimis.</p>
<p>Keliauju po pasaulį (transporto priemonės). <i>Vasario</i></p>	<p>Įvairios užduotys bendrajai ir smulkiajai motorikai lavinti, panaudojant eiliuotą</p>	<p>Išmokyti pratimų kartojimas.</p>	<p>Atitinkamo kalbos garso skyrimas iš klausos. Mažiesiems – atitinkamo kalbos garso</p>	<p>Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, garsų tarimo mokymas, įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose,</p>	<p>Sąvokos „Sakinys“ formavimas. Trumpo sakinio analizė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>Liepiamosios nuosakos veiksmažodžių sudarymas ir derinimas su daiktavardžiu. Veiksmažodžių, nusakančių transporto priemonių judėjimą, vartojimas kalboje</p>	<p>Sąvokos „Transporto priemonės“ plėtimas (supažindinimas su įvairiomis transporto priemonėmis).</p>

<i>mėn. 1-2 savaitės.</i>	kūrinėli.		skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	sakiniuose, eiliuotuose kūrinėliuose.		(važiuoja, lekia, stabdo. Skrenda, kyla, leidžiasi ir kt.).	
Mano tėvynė – Lietuva. <i>Vasario mėn. 3 savaitė.</i>	Supažindinimas su Lietuvos vėliava, herbu.	Išmokyti pratimų kartojimas.	Atitinkamo kalbos garso mokymas skirti iš klausos. Mažiesiems – atitinkamo kalbos garso skyrimas tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, garsų tarimo mokymas, įtvirtinimas skiemenyse, skiemenųotėse, žodžiuose ir sakiniuose. Garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Skiemenų „Ča, čo, ču“ garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Kelintinių skaitvardžių vartojimas kalboje.	Paklausti išsiaiškinti, raiškaus logopedės pasakojimo apie tėvynę Lietuvą, Vasario 16 – osios šventę (vaikai atsako į pateiktus klausimus).
Žiema, žiema, bėk iš kiemo. <i>Vasario mėn. 4 savaitė.</i>	Smulkiosios motorikos ir regimojo bei erdvinio suvokimo lavinimas, piešiant raštus ant Užgavėnių kaukės (1. pabaigiama nupiešti antra kaukės pusė; 2. kaukė gražinama raštais).	Išmokyti pratimų kartojimas.	Atitinkamo kalbos garso mokymas skirti iš klausos, artikuliacijos aptarimas.	Mokomo kalbos garso įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, pasakojime.	Skiemenų garsinė analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Įtvirtinti pirmųjų pratybų užduotis.	Atkuriamasis pasakojimas iš atminties apie Užgavėnių šventę, logopedei padedant klausimais. Pratinimas sudaryti sakinius su jungtukais „o“, „bet“.
Pasižvalg	Didaktinis	Išmokyti	Atitinkamų	Mokomų kalbos	Žodžių su mokomais	Priesaginių žodžių	Sąvokos „Darbo

<p>ėm mes aplinkui, ten kur triūsia darbininkai. <i>Kovo mėn. 1 savaitė.</i></p>	<p>žaidimas – loto „Profesijos“.</p>	<p>pratimų kartojimas.</p>	<p>kalbos garsų diferencijavimas, mokant skirti iš klausos.</p>	<p>garsų diferencijavimo pratybos (įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, eiliuotuose kūrinėliuose, pasakojime).</p>	<p>kalbos garsais analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>daryba su priesagomis – ėja, -ėjas (siuvėjas, kepėja ir kt.).</p>	<p>įrankiai“ formavimas ir plėtimas. Papasakoti apie Kaziuko mugę. Kalboje vartoti kuo daugiau sinonimų.</p>
<p>Namai, namučiai (mokykla, ligoninė, gaisrinė ir t.t.). <i>Kovo mėn. 2 savaitė.</i></p>	<p>Supažindinimas su namo dalimis, dėlionės dėliojimas (naudojamos vaizdinės priemonės – paveikslėliai).</p>	<p>Išmoktų pratimų kartojimas.</p>	<p>Atitinkamų kalbos garsų diferencijavimas, mokant skirti iš klausos.</p>	<p>Mokomų kalbos garsų diferencijavimo pratybos (įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, eiliuotuose kūrinėliuose, pasakojime).</p>	<p>Žodžių su mokomais kalbos garsais analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>Priesaginių žodžių daryba su priesagomis - ykl, -ytoj (valgo – valgykla, mokosi – mokykla, gydo – gydytojas).</p>	<p>Rišlaus pasakojimo kūrimas iš vaikų asmeninės patirties, logopedui padedant klausimais.</p>
<p>Mano ir lėlių kambariai (kambarių pav., jų paskirtis, baldai). <i>Kovo mėn. 3 savaitė.</i></p>	<p>Supažindinimas su baldais, kambarių pavadinimais, paaiškinant jų paskirtį (naudojamos vaizdinės priemonės – paveikslėliai).</p>	<p>Išmoktų pratimų kartojimas.</p>	<p>Atitinkamo kalbos garso skyrimas iš klausos tarp kitų kalbos garsų, o mažiesiems – tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.</p>	<p>Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, tarimo mokymas ir įtvirtinimas skiemenyse, skiemenuotėse, žodžiuose, sakiniuose, eiliuotuose</p>	<p>Žodžių sudarymas iš raidžių ir skiemenų (priešm. ir vyr. gr. vaikams).</p>	<p>Sakinių sudarymas su žodžiais medinis, ažuolinis, stiklinis ir kt.</p>	<p>Vaikų savarankiškas pasakojimas apie savo gyvenamąją vietą (namas, aukštas, kambariai, baldai). Mokymas apibendrinti: pagalvė, užvalkalas, lovos patiesalas – patalynė; fotelis, sofa, kėdė, stalelis –</p>

				kūrinėliuose.			balgai.
Pavasari, paskubėk <i>. Kovo mėn. 4 savaitė.</i>	Regimojo suvokimo lavinimas, dėliojant dėliones su gėlėmis.	Išmokyti pratimų kartojimas.	Atitinkamo kalbos garso skyrimas iš klausos tarp kitų kalbos garsų, o mažiesiems – tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Mokomo kalbos garsų artikuliacijos aptarimas, tarimo mokymas ir įtvirtinimas skiemenyse, skienuotėse, žodžiuose, sakiniuose, eiliuotuose kūrinėliuose.	Žodžių sudarymas iš raidžių ir skiemenų (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Sakiniuose vartoti dalyvius ir padalyvius (pvz.: kylant, leidžiantis saulei).	Apibūdinamasis pasakojimas pagal paveikslą ir vaikų patirtį: 1. Koks dabar metų laikas? 2. Koks metų laikas vaizduojamas paveiksle? 4. Kas pavasarį vyksta gamtoje? (Aptarti paveiksle pavaizduotus požymius ir ką patys vaikai pastebėjo). 5. Kokie pirmieji paukščiai perskrido? 6. Kokios pirmosios gėlės pražydo?
Margučiu kraitelė. <i>Balandžio mėn. 1-2 savaitės.</i>	Smulkiosios motorikos lavinimas, marginant įvairiais raštais nupieštą margutį.	Paruošiamieji pratimai kalbos garsų tarimo mokymui: „Laikrodukas tiks“ – tariame „tik,tik,tik“; „Varpelis skamba“ – tariame „din,	Atitinkamo kalbos garso skyrimas iš klausos tarp kitų kalbos garsų, o mažiesiems – tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, tarimo mokymas, įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose. Garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Skiemenų ir trumpų žodelių sudarymas su mokomo kalbos garso raide (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Antonimų vartojimas kalboje (juodas – baltas, šviesus – tamsus ir t.t.). Sąvokų „Daug – mažai“ vartojimas kalboje.	Atkuriamasis pasakojimas pagal pateiktą logopedės pasakojimo pavyzdį.

		din, din“; „Traktoriukas burzgia“ – tariame „drin, drin, drin“.					
Zoologijos sode (kitų šalių gyvūnai). <i>Balandžio mėn. 3 savaitė.</i>	Supažindinimas su kitų šalių gyvūnais, dėliojant kaladėles, dėliones.	Išmokyti patimų kartojimas.	Atitinkamo kalbos garso skyrimas iš klausos tarp kitų kalbos garsų, o mažiesiems – tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, tarimo mokymas, įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose. Garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Skiemenų ir trumpų žodelių sudarymas su mokomo kalbos garso raide (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Sinonimų ir antonimų vartojimas kalboje. Sąvokų „Aukštesnis, mažesnis“ vartojimas kalboje.	Gyvūno apibūdinimas, atsakant į klausimus: 1. Kas tai yra? 2. Kaip atrodo? (dydis, kūno dalys, kiti būdingi išoriniai požymiai). 3. Kur gyvena? 4. Kuo minta? 5. Koks balsas? 6. Ar naudingas žmogui? 7. Kam reikalingas? 8. Kaip žmonės jį globoja?
Kas gyvena vandenyje? (vandens gyvūnai, žuvis). <i>Balandžio mėn. 4 savaitė.</i>	Supažindinimas su vandens gyvūnais, dėliojant kaladėles, žaidžiant žaidimus – loto.	Išmokyti patimų kartojimas.	Atitinkamų kalbos garsų diferencijavimo mokymas.	Mokomų kalbos garsų tarimo įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose, pasakojime.	Skiemenų ir trumpų žodelių sudarymas su mokomo kalbos garso raide (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Sinonimų ir antonimų vartojimas kalboje. Priežasties ir pasekmės ryšių nusakymas sakiniuose, vartojant jungtuką „Nes“: vaikas pravirko, nes jis sušlapo batus.	Gyvūno apibūdinimas, atsakant į klausimus: 1. Kas tai yra? 2. Kaip atrodo? (dydis, kūno dalys, kiti būdingi išoriniai požymiai). 3. Kur gyvena? 4. Kuo minta? 5. Koks balsas?

							6. Ar naudingas žmogui? 7. Kam reikalingas? 8. Kaip žmonės jį globoja?
Aš pažįstu medį, krūmą, gėlę. <i>Gegužės mėn. 1-2 savaitės.</i>	Didaktiniai žaidimai – loto.	Išmokyti pratimų kartojimas.	Atitinkamų kalbos garsų mokymas skirti iš klausos tarp kitų kalbos garsų, o mažiesiems tarp dviejų žaisliukų skambėjimo. Atitinkamų kalbos garsų diferencijavimo mokymas.	Mokomų kalbos garsų artikuliacijos aptarimas, tarimo mokymas, įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose. Mokomo kalbos garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Skiemenų ir žodžių su garsais analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Jaustukų ir ištiktukų vartojimas kalboje. Sakinių sudarymas su jungtuku „Kad“: berželio šaka nulūžo todėl, kad pūtė smarkus vėjas.	Sąvokos „Augalai“ formavimas ir plėtimas. Apibūdinamasis pasakojimas pagal planą: 1. Kas tai yra? 2. Kaip atrodo? (dydis, spalva, forma, dalys). 3. Kur auga? 4. Kada prinoksta, užauga? 5. Kokius vaisius nokina?
Pas močiutę kaime. <i>Gegužės mėn. 3-4 savaitės.</i>	Smulkiosios motorikos lavinimas, žaidžiant su medinėmis dėlionėmis – paveikslais.	Išmokyti pratimų kartojimas.	Atitinkamo kalbos garso skyrimas iš klausos tarp kitų kalbos garsų, o mažiesiems – tarp dviejų žaisliukų skambėjimo.	Mokomo kalbos garso artikuliacijos aptarimas, tarimo mokymas, įtvirtinimas skiemenyse, žodžiuose, sakiniuose. Garso ženklas – raidė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Skiemenų ir žodžių su mokomu kalbos garsu analizė – sintezė (priešm. ir vyr. gr. vaikams).	Jaustukų ir ištiktukų vartojimas kalboje. Sakinių su jungtuku „Todėl“ sudarymas: Tadas lindo prie avilio, todėl jam įgėlė bitė.	Kalbos savaitė: mįslės, patarlės, priežodžiai, greitakalbės, vaizdingi posakiai, pasakos be galo.

Literatūra

1. Garšvienė A., Ivoškuvienė R. (1993). *Logopedija*. Kaunas.
2. Andrijanova A., Vilkienė S. (1990). *Garsų tarimas*. Kaunas.
3. Ivoškuvienė R., Mamoniemė Z., Pečiulienė O., Stošiuvienė K. (2002). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtos kalbos ugdymas*. Šiauliai.
4. Barzdonytė – Morkevičienė L.(2009). *Kalbos ugdymas*. Kaunas.
5. Ivoškuvienė R., Mamonienė Z., Pečiulienė O., Suveizdienė V. (1997). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų žymiai ir vidutiniškai neišsivysčiusios kalbos ugdymas*. Šiauliai.
6. Perminienė R., Urbonienė D. (2005). *Noriu aiškiai kalbėti I dalis*. Šiauliai.
7. Perminienė R., Urbonienė D. (2006). *Noriu aiškiai kalbėti II dalis*. Šiauliai.

Pastaba: šioje programoje pateikiamos apibendrintos logopedinių pratybų struktūros (pagal sutrikimą). Individualios vaikų kalbos ugdymo programos sritys neskelbiamos.

